

## Spis treści

### ZAMIAST WSTĘPU

Uczeni w stałej służbie sumieniu i ludzkości ( <i>Alicja Żywczoł</i> ) . . . . .	9
---	---

### ROZDZIAŁ PIERWSZY

Spółeczno-kulturowe uwikłania rzymskich naukowców. Orbiliusz i Apulejusz ( <i>Bożena Stawoska-Jundziłł</i> ) . . . . .	17
Wprowadzenie . . . . .	17
Zmienna kariera Luciusa Orbiliusa Pupillusa . . . . .	20
Apuleius Platonius Madaurensis, uczoney rzymski z II wieku naszej ery . . . . .	27
Podsumowanie . . . . .	33

### ROZDZIAŁ DRUGI

Uczeni w średniowiecznych klasztorach. Wykształceni zakonnicy — w relacjach kronikarskich ( <i>Katarzyna Chmielewska</i> ) . . . . .	35
Wprowadzenie . . . . .	35
Średniowieczne klasztory — ośrodki rozwoju kultury . . . . .	37
Podsumowanie . . . . .	44

### ROZDZIAŁ TRZECI

Jan Niecisław Baudouin de Courtenay — uczoney, prekursor, działacz społeczny ( <i>Izabela Kuśnierek</i> ) . . . . .	47
Wprowadzenie . . . . .	47
Poglądy społeczno-polityczne językoznawcy . . . . .	48
Wkład Jana Niecisława Baudouina de Courtenay w rozwój badań diachronicznych . . . . .	49
Twórca pojęcia fonemu . . . . .	51
Prekursor strukturalizmu . . . . .	52
Podsumowanie . . . . .	53

## ROZDZIAŁ CZWARTY

Dokonania czeskiego filozofa i pedagoga Františka Drtiny ( <i>Sebastian Taboľ</i> ) . . . . .	55
Wprowadzenie . . . . .	55
Dokonania Františka Drtiny . . . . .	55
Podsumowanie . . . . .	65

## ROZDZIAŁ PIĄTY

Myśl i działalność pedagogiczna Profesora Tadeusza Zielińskiego ( <i>Grażyna Golik-Szarawska</i> ) . . . . .	69
Wprowadzenie . . . . .	69
Życie, poglądy i działalność naukowa . . . . .	70
Podsumowanie . . . . .	85

## ROZDZIAŁ SZÓSTY

Górnośląski noblista — Kurt Alder. Znakomity poprzednik wyzwaniem dla współczesnych naukowców ( <i>Karina Stępkowska</i> ) . . . . .	87
Wprowadzenie . . . . .	87
Rodzina — podwalina rozwoju naukowego . . . . .	88
Studia i praca naukowa na obczyźnie — punkt zwrotny w życiu Kurta Aldera . . . . .	91
Nagroda Nobla — zwieńczenie pracy naukowej . . . . .	96
Podsumowanie . . . . .	98

## ROZDZIAŁ SIÓDMY

Śladem Jeana Piageta — w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie: jak narasta ludzka wiedza o świecie? ( <i>Marianna Dąbrowska-Wnuk</i> ) . . . . .	99
Wprowadzenie . . . . .	99
Dorobek naukowy . . . . .	101
Cel i metoda badań . . . . .	104
Podstawowe tezy . . . . .	109
Implikacje praktyczne . . . . .	112
Pokłosie twórczości naukowej . . . . .	115
Podsumowanie . . . . .	118

## ROZDZIAŁ ÓSMY

Wybrane problemy rozwoju nauki i uczonych. Interpretacja dziedzictwa epistemologicznego Tadeusza Kotarbińskiego ( <i>Alicja Żywczok</i> ) . . . . .	121
Wprowadzenie . . . . .	121
Znaczenie nauki jako dziedziny rozumnego działania . . . . .	123
Specjalizacja — nowoczesna forma organizacji wiedzy . . . . .	127
Utylitaryzm w wyborze problematyki badawczej — błąd zagrażający regresem w danej dziedzinie nauki . . . . .	129

Kim są uczeni? . . . . .	132
Jacy są uczeni, czyli o dyspozycjach naukowców . . . . .	135
Podsumowanie . . . . .	139

## ROZDZIAŁ DZIEWIĄTY

Otton Lipkowski — twórca polskiej ortodydaktyki ( <i>Marta Niemiec, Natalia Stankowska</i> ) . . . . .	141
Wprowadzenie . . . . .	141
Otton Lipkowski — naukowiec, nauczyciel i wychowawca . . . . .	142
Ortodydaktyka w koncepcji Ottona Lipkowskiego . . . . .	145
Aktualne wyzwania dla pedagogów specjalnych w perspektywie poglądów Ottona Lipkowskiego . . . . .	148
Podsumowanie . . . . .	152

## ROZDZIAŁ DZIESIĄTY

Wybrane sylwetki powojennych nauczycieli intelektualistów związanych z Górnym Śląskiem ( <i>Bogumiła Bobik</i> ) . . . . .	153
Wprowadzenie . . . . .	153
Przemiany w kadrze nauczycielskiej . . . . .	154
Kierunki zmian oświatowych w latach powojennych . . . . .	158
Wybrane sylwetki śląskich nauczycieli intelektualistów . . . . .	161
Walerian Bętkowski . . . . .	161
Michał Jaworski . . . . .	162
Leopold Kobierski. . . . .	163
Stefania Mazurek . . . . .	164
Jan Smoleń . . . . .	165
Urszula Szumska . . . . .	166
Władysława Ślęzak . . . . .	167
Czesław Thulle. . . . .	168
Antoni Witkowski. . . . .	169
Podsumowanie . . . . .	170

## ZAKOŃCZENIE

Losy uczonych — inspiracja do badań naukoznawczych ( <i>Alicja Żywczyk</i> ) . . . . .	171
Bibliografia . . . . .	177
Noty o Autorach . . . . .	195
Summary . . . . .	197